

довгий час перебувають у стані стресу. Коли гострий стрес триває надто довго, може виникати гострий стресовий розлад. Якщо його вплив продовжується й виходить за рамки безпосереднього переживання психотравмуючої події, може розвинути посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), який характеризується постійним виникненням негативних думок; різкими та неочікуваними змінами настрою; сонливістю або безсонням; гіперактивністю або заціпенінням і бездіяльністю; спонтанною агресією; намаганням втекти від спогадів-тригерів, або, навпаки, постійне «прокручування» спогадів.

Мета: проаналізувати програми по зміцненню психічного здоров'я у фармацевтичних фахівців.

Методи: в роботі застосовувались методи: історичний, логічний, структурний аналіз, статистичний.

Результати: Україна виділяє близько 2,5 % всього бюджету з охорони здоров'я на охорону психічного здоров'я (близько 5 доларів США на душу населення). Наразі існує багато безкоштовних ініціатив, спрямованих на підтримку ментального здоров'я українців в умовах війни. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», запущений за ініціативи першої леді О.Зеленської, підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у співпраці з Координаційним центром з психічного здоров'я при Кабінеті Міністрів України (КМУ) та Громадської організації (ГО) «Безбар'єрність». Безкоштовну психологічну допомогу надає онлайн платформа «Розкажи мені». Громадяни, які постраждали внаслідок війни, але не мають можливості оплатити консультацію, можуть скористатися платформою «Хаб стійкості». Також після повномасштабного вторгнення проєкт психологічної підтримки #Вартожити, заснований ГО «Фонд Яніни Соколової», надає безкоштовні консультації усім, кому тривожно і хто не може самотужки впоратись з емоціями у зв'язку із повномасштабною війною.

Концепція Національної програми охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2025 року визначає проблеми та труднощі, аналізує причини цих проблем та описує мету програми для створення цілісної, ефективної системи охорони психічного здоров'я, яка функціонує в уніфікованому міжвідомчому просторі та гарантує захист прав людини та свобод.

Висновки: В цілому, багато різноманітних заходів було вжито протягом 2022-2023 років з метою покращення психічного здоров'я в Україні.

ПЕРСПЕКТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Лутаєва Т.В., Фесенко В.Ю.

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації

Національного фармацевтичного університету,

м. Харків, Україна

pedagogika@nuph.edu.ua

Вступ. Науково-педагогічні й педагогічні працівники вітчизняних закладів медичної й фармацевтичної освіти гідно реагують на нові виклики, обумовлені

необхідністю працювати в умовах невизначеності, карантинними обмеженнями, воєнним станом в Україні. Усе ж, важливо ураховувати довгострокові цілі розвитку галузі охорони здоров'я. Реформована система охорони здоров'я має бути орієнтованою на людей, результат та втілення. Існує потреба у підготовці фахівців медико-фармацевтичної освіти, здатних розв'язувати як типові, так і складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми, постійно розвивати особистісно-професійні якості, вдосконалювати інтелект, виявляти нахили до творчої самореалізації й адаптації.

Метою даних матеріалів є окреслення й загальна характеристика основних перспективних тенденцій розвитку медичної й фармацевтичної освіти в Україні.

Методи дослідження: теоретичний аналіз науково-педагогічних джерел з проблеми дослідження, педагогічного досвіду.

У контексті подальшого розвитку вітчизняної вищої медичної та фармацевтичної освіти на макrorівні (державні органи управління) визнана перспективною тенденція, що спрямована на сприяння впровадженню нормативно-правового забезпечення неперервної професійної освіти протягом життя. Положення «Стратегії розвитку вищої освіти на 2022-2031 рр.» (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р.) обґрунтовують створення умов для безперервного навчання (освіта дорослих) як важливий чинник особистого та професійного зростання особистості.

Нині з боку МОЗ України акцентується увага на необхідності реформування післядипломної освіти, здобуття якої забезпечується, передусім, в закладі післядипломної освіти Інституті підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету. Вважаємо доцільним на державному рівні сприяти запровадженню гнучких короткотермінових програм підвищення кваліфікації з метою забезпечення потреб медичних й фармацевтичних працівників, викладачів ЗВМФО у підвищенні професійного рівня в умовах, які динамічно змінюються.

Визнано, що інформатизація та цифровізація – важлива тенденція розвитку медичної й фармацевтичної освіти. У подальшому держава усіяко має сприяти забезпеченню доступу учасників освітнього процесу до інформаційних ресурсів суспільства і надання ефективних засобів їх освоєння.

На нашу думку, слід у подальшому залучати науково-педагогічних та педагогічних працівників вітчизняних медичних та фармацевтичних закладів освіти, медичних та фармацевтичних факультетів класичних університетів до забезпечення в суспільстві взаємозв'язків на рівнях: а) вертикальної інтеграції (між представниками закладів вищої та фахової передвищої освіти), б) горизонтальної інтеграції (заклади вищої та фахової передвищої освіти – інституціональні заклади освіти – регіональне соціальне середовище – пересічні громадяни України – світ праці – Збройні Сили України – інформаційний простір – культурні організації тощо). За таких умов уможлиблюється соціально-корисна діяльність освітян галузі охорони здоров'я й підвищення соціального статусу науковців медичного й фармацевтичного профілю.

На мезорівні (вітчизняні заклади медичної й фармацевтичної освіти) обґрунтованим напрямом подальшого розвитку вважаємо формування корпоративної культури закладів освіти з урахуванням принципів солідаризму,

демократичності, єднання науки та практичної дії; надання необхідної фінансової підтримки ученим у розвитку професійної кар'єри, проходженні наукових стажувань; усіляку підтримку громадсько-просвітницьких ініціатив педагогічних та науково-педагогічних працівників. Окреслені принципи як цінності були персоніфіковані у життєдіяльності фундаторів медичної та фармацевтичної освіти. Так, упродовж XIX – поч. XX ст. виявлено непоодинокі приклади: 1) надання ними професійної допомоги медичним працівникам, студентам, вчителям, пересічним громадянам, особам з особливими потребами під час епідемій, війн; 2) організації за їх участі постійно діючих та тимчасових курсів для лікарів, військових фельдшерів при університетах; 3) організації й ведення ними санітарних курсів для студентів під час військових дій.

Зазначимо, що матеріальне заохочення педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти галузі охорони здоров'я як активних учасників соціально-корисної діяльності вважаємо важливим чинником подальшого розвитку гуманістичних цінностей в освітньому середовищі галузі охорони здоров'я.

Пріоритетною тенденцією розвитку вітчизняної медичної та фармацевтичної освіти вважаємо міжнародну взаємодію (інтернаціоналізація). Інтернаціоналізація пов'язана з подальшою глобалізацією освітньої політики, зокрема в галузі охорони здоров'я, на європейському рівні. Засобами налагодження міжкультурної комунікації освітян з іноземними колегами можуть слугувати освітні та професійні заходи: поширення практики наукових стажувань викладачів у світових науково-освітніх центрах, участь в організації виставок та проведенні міжнародних конгресів та форумів; спільні міжнародні просвітницькі й дослідницькі проекти тощо.

У подальшому інтенсивний розвиток дистанційної форми навчання здобувачів освіти вимагатиме докладання більше зусиль, щоб скористатися інструментами та сильними сторонами сучасних освітніх технологій. При цьому має посилитися вимога щодо одночасного вирішення проблеми можливих зловживань (проблеми конфіденційності, кібервторгнення тощо).

Доцільно навести можливі способи збереження національної й регіональної специфіки створення освітнього середовища закладів освіти, як-от: увічнення історичної пам'яті та популяризація інформації про героїчних представників вітчизняної медичної та фармацевтичної освіти на конференціях; використання в освітньому процесі музейної педагогіки; збільшення кількості іменних кабінетів; аналіз соціально-корисних громадсько-просвітницьких ініціатив освітян та їхня підтримка; залучення педагогічних і науково-педагогічних працівників до заходів щодо допомоги особам з особливими потребами, соціально вразливим групам населення, у тому числі, й на засадах благодійності.

На мікрорівні (учасники освітнього процесу закладів медичної й фармацевтичної освіти) доцільно сприяти реформуванню формальної, неформальної та інформальної освіти; активізації діяльності науковців в інформаційному просторі; формуванню здатності педагогічних та науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти використовувати інформаційні та комунікаційні технології. Актуальним вважаємо висвітлення проблеми

забезпечення гендерної рівності в галузі охорони здоров'я. Звертаємо увагу на значущість актуалізації практики соціального партнерства, виявлення волонтерської допомоги; конструктивної співпраці з регіональними громадськими організаціями, виконання за їх участі соціально значущих проєктів. Вважаємо, що як у період сьогодення, так і в майбутньому слід сприяти популяризації в регіоні знань щодо надання невідкладної медичної допомоги, особливостей зберігання ліків та культивування цілющих рослин; створенню здоров'язбережувального освітнього середовища.

Висновки. Таким чином, прогностичний підхід до аналізу наукових джерел та передового педагогічного досвіду дозволяє визначити перспективні тенденції розвитку медичної й фармацевтичної освіти в Україні. Серед них: на *макрорівні* (розроблення нормативно-правового забезпечення неперервної освіти фахівців галузі охорони здоров'я протягом життя; сприяння інформатизації й цифровізації медичної й фармацевтичної освіти; підвищення соціального статусу учених медичного та фармацевтичного спрямування тощо), *мезорівні* (сприяння інтернаціоналізації, збереження національної й регіональної специфіки створення освітнього середовищ закладів медичної та фармацевтичної освіти; інтенсивний розвиток дистанційної форми навчання тощо); *мікрорівні* (сприяння розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти; активізація діяльності науковців в інформаційному просторі; формування здатності педагогічних та науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти використовувати інформаційні та комунікаційні технології; залучення учасників освітнього процесу до поширення практики соціального партнерства, виявлення волонтерської допомоги, організації функціонування громадсько-просвітницьких установ, створення здоров'язбережувального освітнього середовища).

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Лутаєва Т.В., Фесенко В.Ю.

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармацевції

Національного фармацевтичного університету,

м. Харків, Україна

pedagogika@nuph.edu.ua

Вступ. Цифрова трансформація освіти є одним з найважливіших трендів у сучасному світі, і він має значний вплив на систему післядипломної медичної та фармацевтичної освіти в Україні. «Цифрова компетентність стає невіддільною складовою професійної діяльності працівників охорони здоров'я, і роботу над її розвитком важливо розпочинати як в процесі здобуття медичної освіти, так і в процесі безперервного професійного розвитку. Використання цифрових технологій у медицині та розвиток електронної охорони здоров'я (eHealth) в Україні спонукає медичних працівників застосовувати нові цифрові рішення та інструменти у своїй роботі», – зазначила заступник міністра охорони здоров'я України з питань цифрового розвитку Марія Карчевич.